

Kuvamuistoja Toimintakeskuksen 30-vuotisjuhlista

Torstai 22.8.

Katsaus Toimintakeskuksen historiaan veti salin täyteen kiinnostunutta väkeä.

Torstai 22.8.

Paula Valminen ihastelee aistipuutarhaa tulkkinsa Nina Virtasen opastuksella.

Perjantai 23.8.

Edessä Tampereen seudun Näkövammaiset ry:n edustajat Tuija Seppänen ja Markku Runtti, takanaan Ture Tähinen Sokeain Ystävät ry:stä.

Perjantai 23.8.

Kari Hyötylä kertoi perjantaina yleisölle omasta elämästään ja kuurosokeutumisestaan. Tulkkina Vilhelmiina Kiviniemi, mikrofonia pitelee Merja Kovanen.

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry:n järjestölehti

9
2013

Tampereella juhlittiin kaksi päivää
Riimistä koulutetaan opaskoiraa

Sisältö

Pääkirjoitus: Liikunta kannattaa aina.....	3
Tampereella juhlittiin kaksi päivää.....	4
Osa yhteisöä.....	6
Aluesihteerin kotona kasvaa presidentti Niinistön kummikoira.....	8
Viittomakielen tulkkien kokemuksia liikkumiseen liittyvästä kommunikaatiosta opastuksessa.....	11
Sosiaaliset pikaviestit oppitunnilla.....	12
Pohjoismainen nuorisoviikko kokosi nuoria Turkuun.....	14
Diagnoosin merkitys.....	16
Päivä Ävikin palvelukeskuksessa.....	18
ValmisPaula: Yksin me kaksi.....	19
Kuvamuistoja Tampereen 30-vuotisjuhlista.....	20

Kannessa **Kati Alanen** kuvattuna Toimintakeskuksen 30-vuotisjuhlissa. Etu- ja takakannen kuvat otti **Pentti Pietiläinen**.

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy viikolla 42. Aineisto 20.9. mennessä.

TUNTOSARVI
39. vuosikerta
ISSN 0358-2280

Julkaisija
Suomen Kuurosokeat ry.

Taitto
Tuija Wetterstrand

Päätoimittaja
tiedottaja Tuija Wetterstrand,
p. 040 753 2026, s-posti:
tiedotus@kuurosokeat.fi.

Toimitusneuvosto

Esko Jäntti (puheenjohtaja), Ulla Kungas, Paula Valminen, Ari Suutarla, Jaakko Evonen (sihteeri) ja Tuija Wetterstrand.

Hinta

Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä, videona ja/tai elektronisena versiona. Ruotsinkielinen kooste Käselspröten ilmestyy 4 kertaa vuodessa isokirjoituksella.

Tilaukset ja

osoitteenmuutokset

Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, p. 040 778 0299, s-posti: kuurosokeat@kuurosokeat.fi. Toimiston aukioloaika ma-pe klo 8.00–15.45.

Painopaikka

Oriveden Kirjapaino.

Toimituksella on oikeus käyttää lehden juttuja yhdistyksen internet-sivuilla www.kuurosokeat.fi.

Liikunta kannattaa aina

Syksyn tulo merkitsee useille meistä aktiivisen liikunnan harrastamisen aloittamista. Kesän laiskottelun ja herkuttelun jälkeen on hyvä terästäytyä ja valmistautua talveen kohottamalla kuntoa ja opettelemalla virkistäytymään liikunnan avulla. Hyvällä yleiskunnolla, kehon liikkuvuudella ja opituilla liikuntatavoilla on merkitystä myös tasapainon ylläpitoon. Nuorena aloitettu ja läpi elämän jatkuva säännöllinen harjoittelu mahdollistaa omaehtoisen liikuntakyvyn säilymisen myös vanhempana.

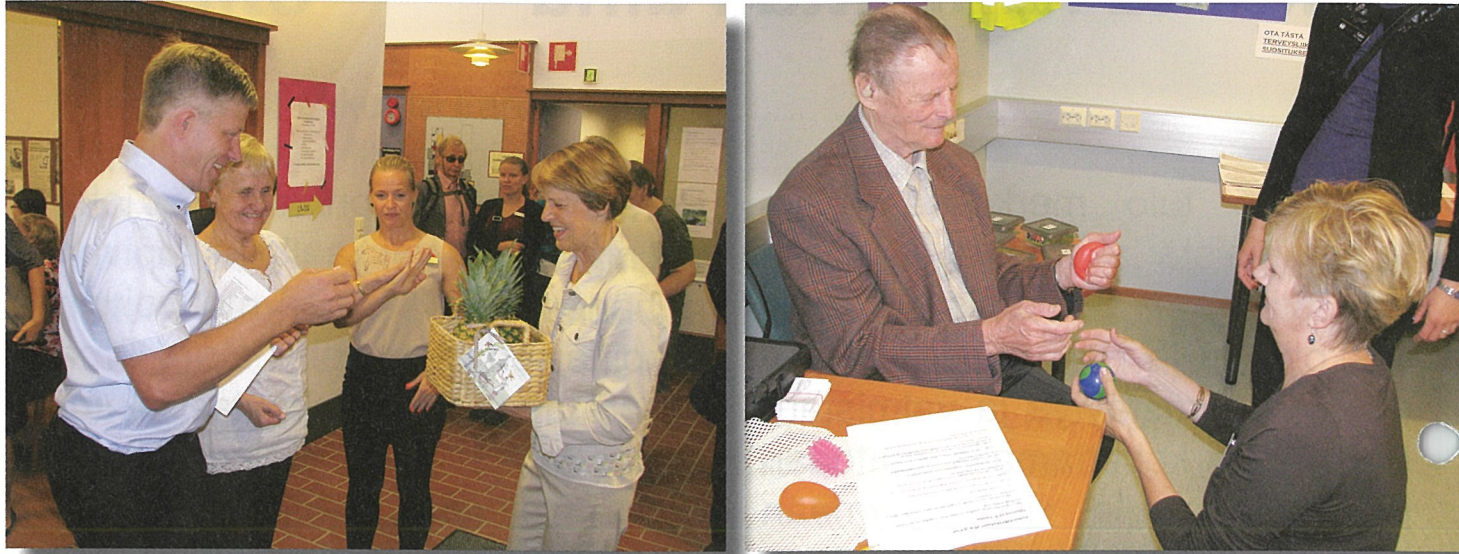
Tasapainoamme ylläpitävät korvasa oleva tasapainoelin, näköaisti sekä lihas- ja nivelaisti. Kuurosokealla henkilöllä voi olla hankaluuksia tasapainoelimen ja näköaistin toiminnan kohdalla ja siksi lihasten päivittäinen harjoittaminen nousee entistäkin merkityksellisemmäksi. Vaikka lähes kaikki liikuntamuodot sopivat myös kuurosokeille henkilöille, voi liikkumattomuus johtua ohjaajien, avustajien, sopivien toimintaryhmien tai tiedon puutteesta.

Personal trainer on henkilö, joka suunnittelee asiakkaalleen sopivan ja hänen liikkumistaan motivoivan viikoittaisen liikuntaohjelman. Oma fysioterapeutti voi rakentaa liikunnan kokonaisharjoitteluohtelman osana fysioterapiaa ja toimia näin kuurosokean henkilön personal trainerinä. Olennainen osa kokonaisharjoittelua on omatoiminen harjoittelu, jossa oman motivaation merkitys on suuri. Jokaisella on siis vastuu omasta liikkumisestaan.

Aluesihteerin voi olla mukana tukemassa ja motivoimassa liikkumisen aloittamisessa ja sen ylläpitämisessä. Alueelliset mahdollisuudet ovat hyvin erilaiset eikä fysioterapeuteilla välttämättä ole tietoa kuurosokeuteen liittyvistä erityistekijöistä. Kuntoutus- ja palvelusuunnitelmapalavereissa voidaan moniammatillisessa työryhmässä pohtia ja etsiä paikallisia ratkaisuja jokaisen yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden mukaiseen liikkumiseen.

Ritva Rouvinen
aluejohtaja ♦

Tampereella juhlittiin kaksi päivää

Vas. Risto Hoikkanen ja Hilikka Hyötylä vastaanottavat onnitteluja Kirsti Tammiselta, keskellä Hilkan tulkki Katja Turunen. Oik. Viljo Kinnunen tutustuu Akse-projektin näyttelypisteeseen Päivi Haapasaaren opastuksella.

Teksti: Tuija Wetterstrand

Kuvat: Pentti Pietiläinen

Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa juhlittiin elokuun lopussa kuurosokeiden asumispalveluiden ja kuntoutustoiminnan 30-vuotista taivalta.

Kuurosokeiden Toimintakeskuksen peruskivi Tampereen Hervannassa muurattiin maaliskuussa 1983, ja ensimmäiset asukkaat muuttivat jouluksi kotiin. Tänäpä Toimintakeskuksessa on asukkaita noin 20.

Toimintakeskusta on laajennettu

kahteen otteeseen, vuosina 1986 ja 1997. Asumispalvelujen lisäksi Toimintakeskus tarjoaa viittomakielistä kotihoitoa Pirkanmaalla, toimii aikuisten kuurosokeutuvien valtakunnallisena kuntoutumiskeskuksena ja tarjoaa asiakkailleen vapaa-ajan ja virkistystoiminnan palveluja.

Suomen Kuurosokeat ry:n 2010 tapahtuneen organisaatiouudistuksen myötä Toimintakeskus on nyt osa kuurosokeiden kuntoutumis- ja asumispalveluja, johon liitettiin

myös Muuramen Kinkomaalla toimiva Kuulonäkövammainen Kuntoutumiskeskus.

Kuntoutumis- ja asumispalvelujohtaja **Risto Hoikkanen** luotsaa sekä Tampereen että Muuramen yksiköjä.

Juhlat alkakoot

Torstaina 22.8. vieraina oli pääasiassa kuurosokeita ja heidän läheisiään. Aamulla taivas näytti uhkaavan pilviseltä, mutta ilma alkoi kirkastua samalla kun vieraat kymmeneltä alkoivat saapua. Ihmisiä tulikin bussilasteittain ympäri Suomea. Iltapäivällä aistipuutarhan avajaisissa saatiin nauttia jo aurin gonpaisteesta.

Vieraita vastaanottamassa oli johtaja Risto Hoikkanen ja Toimintakeskuksen asukas **Hilikka Hyötylä**. Kuntoutumis- ja asumispalveluiden toimintoja esiteltiin eri näyttelypisteissä.

Risto Hoikkanen on hyvin tyytyväinen päivän antiin.

- Toiminnot olivat hyvin esillä ja niihin saattoi tutustua rauhassa. Myös kii-reettömään yhdessäoloon jäi aikaa. Oli ilo nähdä, kuinka vuorovaikutteisesti kuurojen ja kuurosokeiden yhteisöt seurustelivat keskenään, Risto Hoikkanen summaa.

Aistipuutarhasta nauttivat Sisko Hiltunen ja hänen äitinsä, joka on myös Toimintakeskuksen entinen asukas.

Päivän parhaimmaksi hetkeksi hän nostaa aistipuutarhan avajaiset.

- Siellä oli hirveän hyvä tunnelma. Ihmisiä oli pitkälti yli 200. Musiikki-esitykset puhallinsoittimilla kruunasivat tunnelman.

Kaikki talon entiset johtajat, **Harri Haapasaari**, **Marke Näveri** ja **Kirsti Tamminen** olivat torstain juhlissa mukana. Kirsti Tamminen viipyi paikalla koko päivän. Hän kiitteli sitä, että kuurosokeat ovat nyt selvästi ottaneet talon omakseen.

Perjantaiksi taloon oli kutsuttu yhteistyökumppaneita. Päivä oli paljon hiljaisempi verrattuna edelliseen.

- Aistipuutarha kiinnosti myös yhteistyökumppaneita. Eniten kiitosta sai **Kari Hyötylän** esitelmä, missä hän kertoi oman elämätarinansa. Se oli kaikista hyvin vaikuttava, Risto Hoikkanen sanoo. ♦

Sisko Hiltusen viittomamerkki tehdään kuten viittoma sisar, sisko. "Äitini viittomamerkki oli joskus sama, mutta vain keinuttaen tehtynä. Minä tavallaan perin viittomamerkkini häneltä. Äitini viittomamerkki sitten myöhemmin muuttui", Sisko kertoo.

Osa yhteisöä

Teksti: Tuija Wetterstrand

Kuurosokeiden Toimintakeskukset Tampereelta lähtee valtava määrä hiljaista tietoa kun siellä alusta saakka työskennellyt kodinhoitaja **Sisko Hiltunen** jäi syyskuun alusta ensin lomille ja vuorottelupaalle ja siitä suoraan vuoden kuultua eläkkeelle. Sisko on äidinkie-

leltään viittomakielinen, kuurojen vanhempien lapsi ja on pienestä pitäen ollut osa kuurojen ja kuurosokeiden yhteisöä.

- Minuakin luultiin lapsena kuuroksi, kun en puhunut mitään, viitoitin vain. Minulla oli kaksi nukkea, joista ajattelin toisen olevan kuuro ja toisen kuuleva. Leikin viittojen kuuron nukken kanssa, kuuleva nukke oli yleensä aina hyllyllä. Joskus vaihdoin nukkien paikkaa ja menin kuulevan nukken kanssa pöydän alle laulamaan ja puhumaan. Mutta kun tulin pöydän alta, niin muutuinkin taas puhumattomaksi.

Viittomakielen kautta Sisko Hiltunen löysi kuitenkin itselleen ammatin ja päätyi Toimintakeskukselle töihin, tosin muutaman mutkan kautta. Sisko työskenteli perhepäivähoitajana kun postista yllättäen tupsahti kirje, jossa ilmoitettiin aika, jolloin hänen pitäisi osallistua k-tason viittomakielen tenttiin.

- Vielä tänäkään päivänä en tiedä, kuka minut tenttiin oli ilmoittanut. Mutta suoritin tentin ja läpäisin sen, jonka jälkeen minut lisättiin tulkkirekisteriin ja aloin tehdä töitä freelancer-tulkkina.

Toimintakeskukselle Sisko tuli ensin tulkin ominaisuudessa, mutta jäi sinne pian "jokapaikan höyläksi", tekemään erilaisia sijaisuuksia.

- Olin keittiöllä, siivoojana, kurssityöntekijänä, viittomakielen opettajana. Sitten **Kirsti Tammisen** aikana suoritin oppisopimuksella lähihoitajan tutkinnon ja sain vakituisen paikan kodinhoitajana.

- Olen ollut täällä niin kauan, että eräskin asukas luuli, että asun täällä itsekin. Kun selitin, että olen jäämässä eläkkeelle ja töistä pois hän oikein suuttui ja tiuskaisi, että vie sitten sänkyä ja peittosikin mennessäsi!

Koska osa asukkaista on Siskolle tuttuja jo lapsuudesta saakka, on työroolin ylläpitäminen töissä ollut tärkeää. Vielä tärkeämpää työroolin ylläpitäminen oli silloin, kun oma äiti aikoinaan muutti Toimintakeskukselle asumaan. Muistisairauden vuoksi äiti on kuitenkin nyttemmin joutunut muuttamaan muualle.

Sisko Hiltusen mielestä jokaisen työntekijän on hyvä säännöllisesti pysähtyä miettimään, ymmärtääkö todella, mitä kuulon ja näön puutteen yhteisvaikutus merkitsee.

- Olin vuosia sitten erään asukkaan kanssa kaupungilla ja hän kulki opastusotteessani. Pysähdyin aina odottamaan punaisissa liikennevaloissa. Asukas alkoi ihmetellä, että miksi me jatkuvasti pysähtelemme. En ollut ymmärtänyt kertoa hänelle liikennevaloista eikä hän tiennyt edes, että mitä niillä tarkoitetaan.

Tapaus oli sysäys viittomakieliselle keskusteluryhmälle, jota Sisko veti monta vuotta. Kieleen oli tullut uusia sanoja, joista monella kuurosokealla ei ollut aavistustakaan, mitä ne tarkoittivat.

- Nyt kommunikaatio-opetuksen myötä tilanne on parantunut ja mukaan ovat tulleet myös kehoviittomat. Minusta on aina upea seurata esimerkiksi **Hyötylän Karia**, kun tulkki tulkkaa hänelle urheilu-ottelun selostusta taktiilisti kädestä käteen ja toinen tulkki kuvailee hänelle selkään piirtäen pelitilannetta kentällä.

Vaikka työ Toimintakeskuksessa on Sisko Hiltusen mielestä ollut oikeaa unelmatyötä, odottaa hän kuitenkin innolla yhteisiä eläkepäiviä miehensä kanssa. Kumpikin on tehnyt vuorotyötä, siksi yhteinen aika on jäänyt liian vähiin. Ensimmäiseksi pariskunta aikoo suunnata asunto-vaunulla Lappiin.

- Olen todella onnellinen, että olen saanut olla Toimintakeskuksella töissä. On lottovoitto jo saada töitä ja jättipotti kun saa tällaisen työn, jota tykkää tehdä ja jossa viihtyy. En ikinä ajatellut nuorena, että viittomakieli voisi vaikuttaa elämäni näin positiivisesti. Mutta tässä sitä nyt ollaan ja hyvältä tuntuu. ♦

Aluesihteerin kotona kasvaa presidentti Niinistön kummikoira

Pirjo Tyrmi kuvailee Riimiä rohkeaksi, eloisaksi ja sosiaaliseksi.

Teksti ja kuvat: Tuija Wetterstrand

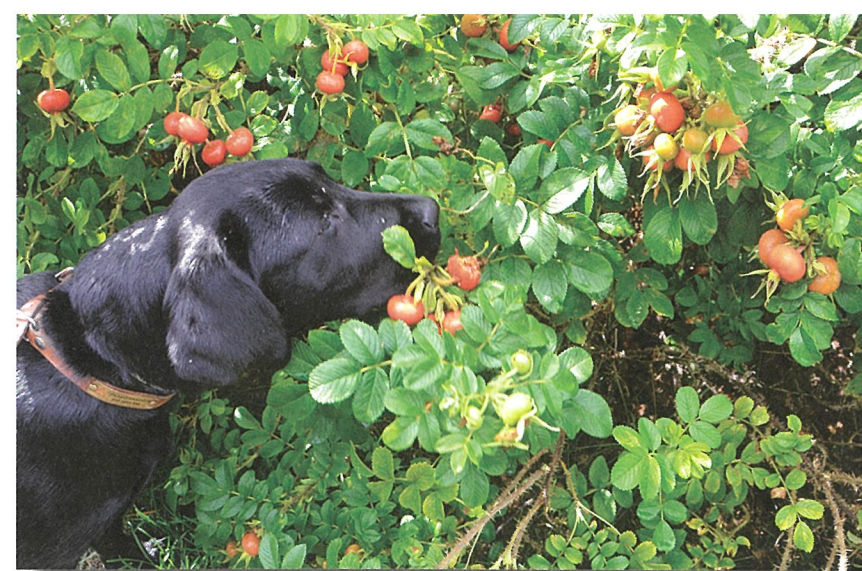
Musta, kaunis labradorinnoutajapentu **Riimi** hyörii oudon vieraan ympärillä kunnes asettuu lattialle pitkälleen. Kulmien alta luotu kostea katse saisi kivenkin sulamaan.

Suomen Kuurosokeat ry:n Kouvola-aluesihteerin **Pirjo Tyrmi** oli haaveil-

lut jo pitkään koirasta, mutta aviomies **Jorma** epäröi. Kerran Pirjon opaskoiraa käyttävässä asiakasperheessä tuli juttua siitä, että opaskoirapientujen hoitoperheistä on jatkuva pula. Pentu, jonka kasvattamiseen sitoudutaan vain noin vuoden ajaksi, tuntui ihanneratkaisulta, joten Tyrmit ottivat yhteyttä opaskoirakouluun Vantaalle.

- Opaskoirainfoon mennessämme emme vielä tienneet mistä pentueesta me saisimme koiran. Sitten tuli viesti, että keväällä on syntymässä E-pentue labradorinnoutajia, eli kaikkien pentujen nimi alkaisi E-kirjaimella. Meitäkin jo kehoitettiin miettimään sopivaa nimeä, Pirjo kertoo.

Sattuma puuttui kuitenkin peliin. Presidenttipari **Sauli Niinistö** ja **Jenni Haukiota** oli pyydetty kummeiksi kahdelle opaskoiralle ja suostumus tuli juuri ennen kuin E-pentue syntyi maaliskuun lopussa. Viisi suloista mustaa tyttökoiraa nimettiin yleisestä nimeämiskäytännöstä poiketen Runotyttö-pentueeksi ja tytöt saivat nimet **Riimi**, **Runo**, **Rytmi**, **Sointu** ja **Säe**.

Riimin herkkua ovat kaikki luonnonmarjat. Ruusunmarjapensaasta löytyi makoisa välipala.

Riimin kummisetä on tasavallan presidentti Sauli Niinistö ja Runon kummitäti rouva Jenni Haukio.

- Ajattelimme ensin, että Rytmi sopisi meille, kun se sointuu yhteen sukunimen Tyrmi kanssa. Mutta koululta pyydettiin, että ottaisimme Riimin. Asumme Lappeenrannassa, mistä on suhteellisen nopea tulla Helsinkiin, jos presidenttipari haluaa nähdä kummikoiraansa. Runolle löytyi koti tästä läheltä Kausalasta. Muut pennut asuvat vielä kauempana pääkaupunkiseudulta.

Runo ja Riimi luovutettiin hoitoperheisiin päivää vaille 8-viikkoisina, muut runotytöt olivat matkustaneet koteihinsa jo muutama päivä aikaisemmin. Hoitoperheeltä edellytetään, että ensimmäisten kuukausien aikana joku on kokoajan pennun kanssa kotona. Opaskoirakoululta annettiin mukaan tarkka ohjeistus koiran hoidosta ja 16-viikkoiseksi täytettiin myös yksityiskohtaista puuhalistaa, johon merkittiin kun on

suorittanut pennun kanssa jonkin tietyn tehtävän.

Ihan kommelluksitta ensimmäiset päivät pennun kanssa eivät sujuneet.

- Ohjeissa luki, että ruoka-annos on kupillinen. Koiranruoan mukana tuli mitta-astia, jonka me tulkitsimme olevan se kupillinen. Muutaman päivän kuluttua aloimme ihmetellä, että miksi Riimi kakkii koko ajan ja sen vatsa pullottaa niin, että se näytti saalista sulattelevalta boa-käärmeeltä. Soitimme opaskoirakoululle ja kupin mitta selvisi. Ehkä reippaat ruoka-annokset vaikuttivat siihen, että Riimi on edelleen paljon jykävämpi kuin siro sisarensa Runo, Pirjo ja Jorma kertovat huvittuneena.

Pirjo ja Jorma ovat muutenkin tyytyväisiä opaskoirakoulun tarjoamaan tukeen.

- Sinne voi soittaa 24/7, kaikkina viikonpäivinä ja mihin kellonaikaan

vaan. Vastuukouluttaja vierailee hoitoperheissä säännöllisin väliajoin varmistamassa, että kaikki on hyvin. Myös matkalle lähtiessä koulun kanssa voi sopia, että pentu pääsee sinne hoitoon.

Riimi on hoitoperheessä elokuuhun 2014, jolloin alkaa opaskoirakoulutuksen ensimmäinen jakso. Pennut ovat koulutuksen alkaessa yleensä vuoden-puolentoista ikäisiä. Ensimmäinen koulutusjakso kestää kolme kuukautta, jonka aikana koirat testataan. Tie opaskoiraksi voi katketa terveydellisiin syihin tai opaskoiraksi soveltumattomaan luonteeseen, kuten erilaisiin pelkoihin, keskittymiskyvyn puutteeseen tai häiriintymiseen muista eläimistä. Opaskoirakoulutuksesta karsituneille yritetään löytää muuta työtä esimerkiksi avustajakoirina tai huumekoirina. Jos sekään ei onnistu, ne sijoitetaan perheisiin. Hoitoperheellä on silloin etuosto-oikeus.

Testin läpäisseet koirat palaavat vielä hoitoperheisiin helmikuun puoleenväliin saakka, jonka jälkeen alkaa toinen koulutusjakso ja sen päätteeksi koiranluovutuskurssi eli yhteistyökurssi tulevan opaskoirakäyttäjän kanssa.

- Riimi ei ainakaan kovia ääniä pelkää. Se ei ole kavahtanut ukkosta eikä salamointia ja kesällä lento-näytöksessäkin se vain tutkaili kuo-

no taivasta vasten, että mistä tuo jylisevä ääni tulee, Pirjo miettii.

Opaskoiran kasvatus poikkeaa joiltain osin tavallisen koiran kasvattamisesta. Sen kanssa ei leikitä heitä-hae-leikkejä, koska opaskoira ei saa töissä ollessaan syösyä kepin tai muun esineen perään tai kanniskella suussaan mitään. Taisteluleikit ovat myös kiellettyjä. Rullautuvaa talutinta ei saa käyttää, koska koirien on opittava kulkeutua määrämässä. Lisäksi koira on opetettava pysymään lattiatasolla ja tulemaan aina käskystä luokse.

Pirjo ja Jorma kuvailevat Riimiä hyväksi oppijaksi, jonka herkkua ovat luonnonmarjat ja lempiharrastukset purjehtiminen ja uinti.

- Riimi on myös rohkea, eläväinen ja sosiaalinen, aivan kuin siskonsa Runo.

Näillä näkymin Riimin tie opaskoiraksi näyttää siis hyvin todennäköiseltä. Kohta se pääsee myös seuraamaan, minkälaista opaskoiran työ todellisuudessa on.

- Olen menossa vetämään aluekurssia, jonne on tulossa kaksi opaskoiran käyttäjää. Riimi pääsee kurssille mukaan tapaamaan työssä olevia koiria, Pirjo sanoo. ♦

Viittomakielen tulkkien kokemuksia liikkumiseen liittyvästä kommunikaatiosta opastuksessa

Teksti: Laura Hakala

Olen viittomakielentulkin koulutusohjelmassa tehnyt opinnäytetyön, jossa olen tutkinut viittomakielen tulkkien kokemuksia opastuksen aikaisesta kommunikaatiosta. Tiedonkeruu toteutettiin lähettämällä sähköinen kysely viittomakielen tulkeille, jotka tekevät kuurosokeille tulkkauksia. Kyselyn kohderyhmäksi valitsin viittomakielen tulkit, sillä he ovat saaneet koulutusta erilaisista kuurosokeiden kommunikaatiomenetelmistä, ja he ovat tavanneet eri tavoin kommunikoida kuurosokeita. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mistä liikkumisen aikaiseen kommunikaatioon liittyvistä asioista tulkit ja kuurosokea sopivat ennen opastusta. Tarkoituksena oli myös selvittää, mistä liikkumiseen liittyvistä asioista tulee tarvetta viestiä opastuksessa liikuttaessa sekä millä eri tavoilla opastuksen aikana viestejä välitetään. Opinnäytetyöni tilaaja on Suomen Kuurosokeat ry:n Kommunikaatiopalvelut.

Kyselyyn vastasi nimettömästi 30

viittomakielen tulkkia. Vaikka tulkki-työkokemus vaihteli muutamasta vuodesta yli kymmeneen vuoteen, kaikki kyselyyn vastanneet olivat saaneet opastuskoulutusta jossain vaiheessa työuraansa. Tulkki-työmaantieteellistä työskentelyaluetta ei kyselyssä kysytty.

Opinnäytetyön kyselyn tuloksista käy ilmi, että suurin osa opastuksen aikana tapahtuvasta kommunikaatiosta ympäristöstä riippumatta on kuvailua. Tulkit keskittyivät kertomaan liikkumiseen vaikuttavista tekijöistä, kuten tien epätasaisuuksista, tietöistä tai ruuhkassa vastaan tulevista ihmisistä. Myös ympäristössä toimimisen kannalta tärkeät asiat, kuten uimahallissa suihkujen ja uima-altaiden sijainnit, kuvailtiin. Reitin varrella tulkit kertoivat maamerkkejä, jotta kuurosokea tietäisi missä kuljetaan.

Opastuksen aikaiseen kommunikaatiotapaan vaikuttaa eniten kuurosokean hallitsevat kommunikaatiomenetelmät. Kommunikaatiotapa, jonka kuurosokea hallitsee parhaiten, valitaan ensisijaisesti

opastuksen aikaiseksi kommunikaatiomenetelmäksi. Kommunikaatiotavan valintaan vaikuttivat myös ympäristö, jossa liikutaan sekä valoisuus ja vuodenaika. Kommunikaatiomenetelminä yleisimmin käytettiin puhetta, taktiilia viittomista, sosiaalisia pikaviestejä sekä opastusmerkkejä. Ennen opastusta tulkit sopivat kuurosokeiden kanssa käytetyistä kommunikaatiomenetelmistä ja opastustavoista yleisimmin silloin, kun he kohtasivat uuden asiakkaan.

Opinnäytetyön tuloksia voidaan käyttää hyväksi opastuskoulutuksessa kerrottaessa kommunikaatiomahdollisuuksista opastuksen aikana. Opinnäytetyön kohderyhmä ovat kuurosokeiden kanssa työskentelevät ihmiset, kuten viittomakielen tulkit tai toimintakeskusten työntekijät, sekä kuurosokeat ihmiset. Opinnäytetyö saattaa auttaa kohderyhmien ihmisiä hahmottamaan paremmin opastuksen aikaisen kommunikaation monimuotoisuutta. Toivottavasti työ myös kannustaa kohderyhmän ihmisiä pohtimaan opastuksen aikaisia kommunikaatiomahdollisuuksia erilaisissa opastustilanteissa.

Työn voi lukea Internetistä osoitteesta www.theseus.fi. Mahdolliset kysymykset koskien opinnäytetyötäni voi lähettää osoitteeseen: hakala_laura@hotmail.com. ♦

Sosiaaliset pikaviestit oppitunnilla

Olen **Mariella**. Viittomanimeni viitotaan M-käsimuodolla hymyillä. Olen 12-vuotias tyttö Tervaväylän koulun viidennellä luokalla. Minulla on putkinäkö, kuulen implantilla vähän ja puhun vähän.

Mariellaa haastattelee Tervaväylän koulun opettaja/viittomakielen tulkki **Jake Köykkä**.

Miksi käytät kehoviittomia?
- **Haluan tietää mitä ympärilläni tapahtuu.**

Mikä on mukavin paikka kehossasi kehoviittomille?
- **Käsivarsi.**

Mikä kehon osa on epämukavin paikka kehoviittomalle?
- **Reidet.**

Kuva on videolta, jossa Jake Köykkä haastattelee Mariellaa. Haastatteluteksi löytyy myös yhdistyksen [www-sivuilta](http://www.sivuilla) linkistä www.kuurosokeat.fi/kommunikaatiopalvelut/tietopiste. Siellä on puolestaan linkit haastatteluvideoon ja Mariellan esittelyyn YouTuben kuurosokeiden kanavalla.

Kuinka pitkään olet käyttänyt kehoviittomia?

- **Aloitin kaksi vuotta sitten.**

Kuka tai ketkä tekevät sinulle kehoviittomia?

- **Tällä hetkellä Moona** (henkilökohtainen avustaja) ja **Jake** (opettaja), **aiemmin myös Kristiina ja Tiina** (henkilökohtaiset avustajat).

Missä tilanteissa sinulle tehdään kehoviittomia?

- **Toimintaterapiassa, liikunnassa, koulun eri tapahtumissa ja oppitunneilla.**

Millainen kosketus on hyvä?

- **Kevyt kosketus.**

Millainen kosketus on huono?

- **Painava ja raskas. Mutta kaikki on helppoa!**

Osaatko itse tehdä kehoviittomia?

- **Kyllä.**

Kenelle teet niitä?

- **Moonalle.**

Oikein paljon kiitoksia haastattelusta sinulle!

- **Kiitos. ♦**

Pohjoismainen nuorisoviikko kokosi nuoria Turkuun

Teksti ja kuva: Jaakko Evonen

Pohjoismainen nuorisoviikko pidettiin Turussa 24.–30. kesäkuuta. Viikolle osallistui kuulonäkövämmäisiä nuoria Islannista, Norjasta, Ruotsista, Suomesta ja Tanskasta. Vetäjinä toimivat **Aarne Pirkola** ja **Katja Keland** sekä järjestö- ja nuorisohjaaja **Sanna Tuomaala**.

Viikon aikana oli monenlaista ohjelmaa. Turun kristillisellä opistolla oli erilaisia aktiviteetteja, kuten työpaikkoja ja esityksiä. Lisäksi ohjelmassa oli tietoisuuksia esteettömyydestä, kuurosokeiden apuvälineistä, tulkkipalveluista, työelämästä ja koulutuksesta. Nuoret kävivät tutustumassa Turun keskiaikaisiin markkinoihin, Turun Linnaan ja Flow Parkiin. Tuntosarven toimitus vieraili opistolla viikon toiseksi viimeisenä päivänä lauantaina ja kysele kuulumisia.

Lauantain lounaan jälkeen vuo-

rossa oli t-paitojen tekemistä **Milla Päiväniemen** johdolla. Nuoret saivat tehdä oman makunsa mukaisen kuvan t-paidan. Muutamissa paidoissa luki suomennettuna ”Halaa minua, olen kuurosokea”. Näkyipä myös pistekirjoituksellakin koristeltuja paitoja.

Askartelun jälkeen vuorossa oli ryhmäkuvan ottaminen ja iltaohjelma. Ennen ruokailua kukin nuori esitti oman pantomiimin ja muiden piti arvata, mistä esityksessä oli kyse. Nauru raikui useaan otteeseen esitysten aikana. Tämän jälkeen leikittiin nopeita refleksejä vaativaa ”sähkötysleikkiä”, jossa oli kaksi joukkuetta. Leikki eteni siten, että kukin joukkueen jäsen puristi vuorotellen seuraavan jäsenen kättä. Tavoitteena oli, että jonon ensimmäinen saa edessään olevan kapulan haltuunsa ennen toista joukkuetta. Lopulta päästiinkin jo syömään, ruoka tarjottiin pihagrillistä. Tarjolla

Leirille osallistuneiden nuorten ryhmäkuva. Nuorten pitämistä lapuista muodostuvat sanat ”Nordic Youth Week 2013” eli suomeksi pohjoismainen nuorisoviikko.

oli muun muassa grillattua maissia ja vartaita.

Toista kertaa pohjoismaisella nuorisoleirillä mukana ollut **Eetu Seppänen** kertoo viikon olleen mielenkiintoinen. Hänestä esimerkiksi Turun linnan vierailu oli mukava. Seppänen totesi lisäksi, että viikon aikana oli kiva tutustua uusiin ihmisiin.

Suomenruotsalainen, nykyään Ruotsissa asuva **Sofia Nilsson** kertoi, että myös hänestä viikon ohjelma oli mukava, etenkin vierailu Flow Parkissa. Hän kertoi lisäksi pitävänsä matkustamisesta ja tapaavansa välillä muita kuurosokeita eri puolilla Ruotsia. Kuurosokeille on hänen mukaansa tarjolla erilaisia aktiviteetteja Tukholmassa. ♦

Kuvituskuva on kuurosokeusalan asiantuntijaryhmän esitteen kannesta.

Diagnoosin merkitys

Teksti: Ritva Rouvinen

Nykykaikaisen vammaiskäsityksen mukaisesti pohjoismainen kuurosokeuden määritelmä ei määrittele henkilöä, vaan se määrittelee tilan eli tässä tapauksessa kuurosokeuden. Tuo määritelmä sanoo, että kuurosokeus on toiminnallinen haitta. Todellisuudessa myös Suomessa kuurosokeus määritellään lääketieteellisesti – ei toiminnallisesti. Me työntekijät olemme käyttäneet tässä yhteydessä kahta eri termiä: tunnistaminen ja diagnosoiminen. Kummassakin on periaatteessa kyse samasta asiasta, mutta kummallako termillä on enemmän painoarvoa? Miksi kuurosokealle ylipäättään on tärkeää saada diagnoosi?

Pohjoismaisessa kuurosokeusalan konferenssissa diagnoosiin liittyvää

problematiikkaa pohtivat suomalainen, norjalainen ja ruotsalainen psykologi sekä työelämässä oleva kuurosokea nainen. Tärkein viesti oli se, että diagnoosin saaminen on tärkeää, mutta se ei saa olla itseisarvo. Sen tulisi olla dynaaminen työkalu, jonka kautta voi ennustaa tulevaisuuden tarpeita sekä yksilön että yhteiskunnan näkökulmasta. Kuurosokea henkilö ansaitsee kuurosokeusdiagnoosin, koska sen kautta on mahdollista saada oikeat ja sopivat palvelut, tukitoimet ja apuvälineet. Se voi myös antaa selityksen arkielämän tilanteiden toimimattomuudelle ja sitä kautta on mahdollista päästä osalliseksi kuurosokeiden kulttuurista ja osaksi kuurosokeiden yhteisöä.

Kuurosokeusdiagnoosin tekee yleensä lääkäri. Puhutaan kuurosokeuden tunnistamisesta, koska

kansainvälinen lääketieteellinen diagnoosiluokitus ei tunne kuurosokeutta. Tuon luokituksen käyttö kaksoisaistivamman määrittelyssä on hankalaa, koska siinä pitää aina olla yksi päädiagnoosi – kuurosokeudessa on kyse kahden kaukoastin yhteisvaikutuksesta.

Onko tunnistaminen vähäpätöisempi käsite kuin diagnosoiminen? Norjalaisen psykologin mielestä olisi parempi puhua diagnosoimisesta, koska se edellyttää moniammatillista otetta. Diagnoosi on myös lääketieteen käyttämä termi ja siksi sen painoarvo on suurempi. Diagnosoimisessa on kyse myös yhtäläisyyksien etsimisestä eri tilojen välillä, kuten on tehty pohjoismaisessa määritelmässä. Esimerkiksi taktiiliaistin hyödyntämisestä hyötyvät sekä 70-vuotias ikääntynyt kuulonäkövammaisen että 5-vuotias syntymästään kuurosokea lapsi.

Ruotsalainen **Monika Steorn**, työelämässä oleva kuurosokea nainen, puhui sukkuloinnista ylpeyden ja häpeän välillä. Kuurosokeuden etenemisen myötä identiteetti ja omakuva muuttuvat ja koko ajan on rajankäyntiä riippuvuuden ja riippumattomuuden välillä. Joskus kuulee, joskus ei, joskus kuuluu ryhmään ja joskus ei, otanko apuvälineet käyttöön ja milloin. Hän korosti vertaistuen merkitystä. Ammatti-ihmisten asenteilla ja

kohtaamistaidoilla sekä ymmärryksellä kuurosokeutta kohtaan on suuri merkitys, koska suhde ei ole tasa-arvoinen. Ystävällinen kohtelu mahdollistaa kasvun ihmisenä, kun taas epäonnistunut kohtaaminen ja epäasiallinen kohtelu voivat johtaa häpeän tunteeseen. **Kierkegaard** on pohtinut auttamisen motiiveja. Auttajan on päästävä autettavan tasolle ja ymmärrettävä, mitä tämä ymmärtää. On tunnettava nöyryyttä autettavaa kohtaan ja oivallettava, että auttaminen on palvelemista, ei toisen hallitsemista.

Etevassa työskentelevä psykologi **Emmi Tuomi** pohti diagnoosin ja käytettävien käsitteiden ja termien merkitystä ja niiden tunnettavuutta. Ympäristötekijät selittävät 75 – 80 % haastavasta käyttäytymisestä. Ympäristön vaikutus syntymästään kuurosokean elämään on 100 %. Tämän kautta Emmi Tuomi pohti diagnoosin muotoa ja merkitystä. Olisiko tarpeen luoda kuurosokeudelle ympäristöä korostava diagnoosiluokitus? Samaa pohti myös Monika Steorn. Onko diagnoosi sana vai numero? Selittäisikö se kuurosokeutta ja sitä kautta varmistaisi kuurosokeille henkilöille heille kuuluvia palveluita? Vai pelkistäisikö diagnoosi ja tekisi tästä monisyydestä ilmiöstä liiankin yksinkertaisen? ♦

Päivä Ävikin palvelukeskuksessa

Teksti: Nimimerkki Ojoisten torppari

Eräänä kauniina kesäpäivänä **Kai Leinonen** tuli äitinsä kanssa hakemaan minut kotoa Hämeenlinnasta. Läksimme ajamaan kohti Hyvinkäätä ja Ävikin palvelukeskusta. Välillä Kai vähän eksyi reitiltä, mutta me mummit tuumimme vain, että huvimatka piristää.

Lopulta edessä näkyi palvelukeskus Ävikin komea talo ja sen hyvin hoidettu piha kukkaloistossaan. Istuimme aulaan odottamaan sosiaalityöntekijä **Ritva Sandelinia**, joka saapui hyväntuulisena tervehtimään meitä. Ritva kertoi meille taitavasti viittoen palvelukeskuksen toiminnasta. Ävikissä on noin 60 työntekijää ja 68 asukasta. Lääkäri pitää vastaanottoa joka toinen viikko. Matkalla seurusteluhuoneeseen ihastelimme käytävän seinillä kuuron taitelijan **Kerttu Kauppilan** tauluja. Eri taiteilijoiden töitä on ympäri taloa.

Tervehdimme jokaista asukasta viittoen ”päivää”. Hämeenlinnalaiset asukkaat ilahtuivat nähdessään

meidät, he tulivat vaihtamaan kuulumisia ja halusivat esitellä meille huoneensa. Henkilökunnan väki tervehti meitä ja asukkaita ystävällisesti, ilman ylpeyttä tai kireää ilmettä. Siitä jäi hyvä mieli.

Kauniissa ruokalassa joimme kahvit maukkaiden korvapuustien kera. Ritva tuli oppaakseni keittiöön. Esitäydyin ja kerroin, että olin Hämeen lääninhallituksen ruokalan ja maaherran edustuston emäntä vuosina 1970-1997. Vuonna 1980 olin kolme viikkoa emäntien täydennyskoulutuksessa Ävikissä. Siitä jäi mukavat muistot. Kiitin keittiön väkeä hyvästä kahvitarjoilusta ja toivotin hyvää jatkoa. Koko Ävikin vierailusta jäi hyvä mieli.

! Palvelukeskus Ävik on tuottanut palveluja viittomakielellä kuuroille ja kuurosokeille henkilöille jo yli sata vuotta. Asukkaille tarjotaan ympärivuorokautista palvelua. Ävik tarjoaa myös lyhytaikaista palveluasumista, päivätoimintaa, henkilökohtaisen avustajan palveluja sekä erilaista viriketoimintaa. ♦

Yksin me kaksi

Teksti: Paula Valminen

Näön hiipuesssa vuosien myötä hitaasti, mutta sitäkin varmemmin, tuntuvat kivetkin polulla lisääntyneen. Ilman isompia kompuroidoja olen selviytynyt valkoisen kepin avulla, jonka sain kaverikseni jo parikymmentä vuotta sitten. Arvatenkin sitä aluksi hyljeksi, ja se sai virua toimeettomana vaatenaulakon hattuhyllyllä.

Rohkaistuin ottamaan tuon sielutoman ja kylmän kepin kaverikseni vasta saattaessani tyttärenti **Janikan** esikouluun. Matkan varrella sattui ylitettäväksi vilkasliikenteinen ajotie. Voi, miten helpolta tien ylitys tuntui, kun autoilijat ja muut kulkijat tunnistivat minut näkövammaiseksi, ja osasivat toimia sen mukaisesti.

Hassujakin tilanteita joskus tulee eteen: ”Onko jalkasi kipeä, kun käytät keppiä”, kysyi eräs nuori tyttö minulta muutama vuosi sitten. Selitin hänelle valkoisen kepin tarkoituksen, ja vasta jälkeinpäin tuli mieleeni ajatus, miten vähän asi-

oista tiedotetaan niin kotona kuin kouluissa.

Nykyinen suuntakuuloni on sen verran hatara, etten lähde enää yksin ylittämään katua valkoisen kepin kanssa. Pari liki pitäen tilannetta vilkkaassa kaupungin keskustassa riitti minulle. Kulkiessani menneellä viikolla oppaani kanssa naapurimaan kaduilla autot pysähtyivät suojatien eteen joka ikinen kerta, kun valmistauduimme ylittämään tietä. Eikä minulla edes ollut kepakkoa matkassa mukana.

En vain ymmärrä, miksi täällä kaupungissa autoilijat eivät huomioi jalankulkijoita paremmin. Auttaisiko autokouluissa annettava tapakoulutus liikennekuriin?

Ajatus opaskoirastakin on käynyt mielessä, mutta ilman suuntakuuloa en sen kanssa pärjäisi liikenteessä. Toisaalta se mahdollistaisi itsenäiset metsälenkit, joita joskus kaipaen. ♦